

Asia: VM183:00/2017 ja VM/1631/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lakiluonnos on vaikeaselkoinen sikäli, että tällä yritetään yhtäältä luoda pelisääntöjä valtionhallinnon palvelujen digitalisaation tueksi ja toisaalta uudistaa vakiintuneita asianhallinnan ja arkistoinnin käytäntöjä. Herää kysymys, onko tarkoituksenmukaista pyrkiä säätämään samassa laissa sekä sähköisten palveluiden infrastruktuurista että asiakirjahallinnasta.

Lakiehdotus on monelta osaltaan hyvin tulkinnanvarainen mm. siten, että ehdotetut muutokset ovat osittain liian yksityiskohtaisia ja mahdottomia toteuttaa (rekisteröintiin liittyvät vaatimukset) ja toisaalta liian ylimalkaisia ja epäselviä (arkistointivastuun ja arkistotoimen ohjauksen hajauttaminen).

E erityisen huolestuttavaa on esityksen mukainen lautakuntamallin luominen, sillä tällainen organisointi vain muuttaisi nykykäytännöt sekavammaksi ja hajauttaisi tiedon hallintaa. Uuden organisaatiomallin luominen ei edistä lain tavoitteita.

2. Arvionne lukuun 2 Nykytila

Nykytilan arvioinnissa tarve lainsäädännön uudistamiseen perustellaan laajasti, ja uudistus on sinänsä tarpeellinen ja tunnistettu. On hyvä, että julkishallinnon tiedonhallintaa ohjataan kokonaisvaltaisesti, ja että huomiota kiinnitetään kehittämistyön laajempaan näkökulmaan ja tietojohdantamiseen sekä tiedonhallinnan kokonaisvaltaiseen suunnitteluun.

Kuitenkin kansainvälisen lainsäädännön vertailusta käy selkeästi ilmi, että vertailukohteena olevissa maissa arkistoinnista ja arkistotoimen ohjauksesta vastaa kansallinen arkistolaitos. Siten on erikoista, että lakiesityksessä päädytään myöhemmin esittämään kokonaan uuden, lautakuntamallilla toimivan viranomaisen perustamista korvaamaan nykyisin Kansallisarkistolle kuuluvia tehtäviä. Tälle ehdotukselle ei löydy perusteita nykytilan arvioinnista.

3. Arvionne lukuun 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Tiedonhallintayksikön käsite on looginen ja sisältää jo käsitteenä määritelmän siitä, minkälaisia vastuita ja velvollisuuksia tällä on. Tilanteissa, joissa tiedonhallintayksikkö koostuu useammasta viranomaisesta, kunkin viranomaisen riippumattomuus tulee taata.

On hyvä, että tiedonhallintayksikön johdon vastuusta tiedonhallinnan huolellisesta järjestämisestä säädetään lailla. Tämä edesauttaa organisaation sisällä järjestämisvastuiden toteuttamista sekä myös valvonnan suorittamista.

Tietojärjestelmien yhteentoimivuuden lisääminen on kannatettava tavoite, samoin se, että tietoa-aineistoja käsitellään jatkossa ensisijaisesti sähköisessä muodossa. Tämä herättää kuitenkin kysymyksen siitä, miten EU-vaatimukset tietojen hallinnassa otetaan huomioon tilanteissa, joissa komissio edellyttää asiakirjojen säilyttämistä paperilla.

Lisäksi, kun arkistolaki esitetään kumottavaksi, myös analogisen asiakirja-aineiston arkistointiin liittyvät velvoitteet pitäisi huomioida myös tiedonhallintalaissa. Tällaisenaan lakiesitys ei ota huomioon analogisia asiakirja-aineistoja millään tavalla.

Ehdotus tiedonhallintalautakunnan perustamisesta ja sille määritellystä tehtävästä elinkaaripäätösten antajana ei millään muotoa tuo selkeyttä nykykäytäntöön, jossa Kansallisarkisto päättää asiakirjatiedon pysyvistä säilyttämisestä. Tiedonhallintalautakunta ei mitenkään pysty ehdotuksessa esitetyillä resursseilla vastaamaan elinkaaripäätösten tekemisestä eikä vastaamaan julkisen hallinnon tiedonhallinnan ohjauksesta ja kehittämisestä.

5. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 1 yleiset säännökset (pykälät 1-4 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Opetushallitus yhtyy Kansallisarkiston lausuntoon luvun 1 osalta ja korostaa, että määritelmien suhteen on syytä pyrkiä mahdollisimman suureen yhteismitallisuuteen vakiintuneiden käsitteiden kanssa. Lisäksi Opetushallitus haluaa myös painottaa sitä, ettei lähes kaikkia määritteitä ole tarpeen muuttaa yhdellä kertaa, sillä lakiesityksessä tulee muutenkin huomattavan paljon muutoksia tiedonhallinnan toimintaympäristöön samoin kuin lisävelvoitteita viranomaiselle/tiedonhallintayksikölle.

Tiedonhallinnan järjestämis- ja valvontavastuun asettaminen selkeästi johdolle ja se, että johto veloitetaan huolehtimaan myös riittävästä resursoinnista, täydentää hyvin tietosuojasetuksen rekisterinpitäjälle asetettujen organisatoristen toimintaperiaatteiden sekä asianmukaisten tietosuoja koskevien toimintaperiaatteiden dokumentointia.

6. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 2 Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus (pykälät 5-9 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

On kannatettavaa, että VM koordinoi julkisten palvelujen digitalisaatiota yleisellä tasolla, mutta on hyvä kiinnittää huomiota siihen, että ministeriöillä ja viranomaisilla olisi myös resurssit saavuttaa asetetut tavoitteet käytännön tasolla. Yhteentoimivuuden edistämiseksi tulisi tarkoin harkita, kuinka tarkoilta seikoilta organisaatioita sen edistämiseksi veloitetaan - varsinkin, kun menetelmät,

teknologiat ja erilaiset kuvausallukset elävät koko ajan ja dokumentaation automatisointia pystytään ja pyritään tekemään. Tulisi välttää ohjaukeinoja, jotka vievät näitä asioita taaksepäin.

Opetushallitus ei kannata tiedonhallintalautakunnan perustamista, sillä lautakuntamalli ei itsessään ole riittävän kattava eikä riittävän hyvin resursoitu päättämään tietoaineistojen säilyttämisestä tai hävittämisestä. Lisäksi lautakuntamallista puuttuu ohjauksen ja neuvonnan vastuut kokonaan, vaikka tarkoituksenmukaista olisi, että arkistointia koskeva päätöksenteko ja vastuu olisi yhdellä toimijalla, jolla on arkistointiin liittyen paras kokemus ja osaaminen. Opetushallitus katsookin, että nykyinen toimintamalli, jossa viranomaisen lähettää seulontaesityksen Kansallisarkistolle, on toimiva, mutta nykyistä mallia olisi mahdollista edelleen kehittää esimerkiksi Kansallisarkiston lausunnon mukaisesti siten, että Kansallisarkiston yhteyteen perustettaisiin neuvottelukunta käsittelemään elinkaari päätöksiä.

Samoin arkistointia koskeva valvonta tulisi säilyttää Kansallisarkistolla.

Muutoksenhakuoikeus on hyvä lisäys nykyiseen toimintamalliin ja varmistaa osaltaan tiedonhallinnan yleisen ohjauksen linjausten tarkistamismahdollisuuden, mutta ehdotuksesta jää epäselväksi, miten tiedonhallintayksikön elinkaari päätökset tulisivat vireille.

7. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 3 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen (pykälät 10-12 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Tiedonhallintamalli on sisällöltään laaja, ja sen laatiminen vaatii suuren työpanoksen tiedonhallintayksikössä sekä työhön osallistuvien henkilöiden vastuiden selkeää määrittelyä. Kuitenkin se on pääosin sisältönsä puolesta tarpeellinen myös tiedonhallintayksikölle itselleen toiminnan kehittämisenkin näkökulmasta. Tiedonhallintamallin sisältö on melko kattavasti kuvattu, mutta käytännössä tavat kuvata tiedonhallintamalli ovat kokonaisarkkitehtuurimallin mukaiset. Kuitenkin tiedonhallintamalliin sisältyisi myös tiedonohjauksuunnitelmat. On huomioitava, että tällaisen mallin ylläpito ja päivittäminen vaatii jatkuvaa työtä, eikä tällainen päivittäminen ole kovinkaan ketterästi toteuttavissa.

Lisäksi taloudellisten vaikutusten sitominen muutossuunnitelmaan on haastavaa.

8. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 4 Tietoturvaluisuus (pykälät 13-18 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Onko viranomaisilla käytössään resurssit ja osaaminen arvioida jokaisen järjestelmän tietotuvan räätälöity taso ja seurata sitä koko elinkaaren ajan erityisesti silloin, kun käsitellään erityisiä henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja? Tämä mahdollistaa erilaiset tietoturvasomääritykset eri viranomaisissa (tapauskohtainen tarveharkinta). Ajan kuluessa tietoturvan tasoerot voivat kehittyä hyvin erilaisiksi, mikä voi haitata kokonaisuuden yhteensopivuutta. Jos tällaista tietoa luovutetaan yksityisille toimijoille, miten tietojärjestelmien sertifiointit tai auditoinnit toteutetaan?

9. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 5 Turvallisuusluokittelu (pykälät 19-22 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Ks. kommentit kohtaan 4.

10. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 6 Asian ja palvelujen tiedonhallinta (pykälät 23-26 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Luvussa käytetään runsaasti metatiedon käsitettä ja viitataan riittäviin metatietoihin. Luvussa ei kuitenkaan ole viittausta käytössä olevaan metatietoskeemaan, ja jää epäselväksi, mikä on riittävä metatietojen taso. Esimerkiksi asianhallinnassa on tähän saakka noudatettu SÄHKE2- määräyksen mukaista metatietomallia, mutta tähän ei ole luotu luonnoksessa minkäänlaista viittaussuhdetta. Mitkä ovat riittävät metatiedot ja mikä taho ne määrittelee?

Asiatunnuksissa nyt jo käytössä tiedonhallintayksikön lyhenteet, esim. OPH. Tämä on järkevä tapa muodostaa asiatus, eikä Y- tunnusta tarvita. Arkistoinnin näkökulmasta, osana kansallista metatietovarantoa mainittu tiedonhallintayksikön yksilöivä tunniste (lyhenne) olisi riittävä. Arkistointiin liittyvän metatietovarannon lähtökohtana pitäisi olla Kansallisarkiston valmisteleva AHAA- hankkeen malli.

Palvelua ja toimintaa ei voi mekanistisesti erottaa lakisääteisistä tehtävistä. Nykykäytännössä lakiesityksen 24§ mukaisena rekisterinä toimii lähtökohtaisesti asianhallintajärjestelmä, sillä pykälässä kuvataan hallintoasian käsittely. Perusteluosiossa esitetty vaatimus siitä, että yhteen asiarekisteriin rekisteröitäisiin asiankäsittelyn metatietojen lisäksi kaikki metatiedot riippumatta siitä, missä tietojärjestelmässä ne muodostuvat, on epärealistinen ja asettaa haasteita mm. tietojärjestelmien yhteensovittamiselle ja kehittämiselle.

Käytännössä tämä vaatii automaattisen rekisteröinnin ulottamista kaikkiin tiedonhallintayksikön tietojärjestelmiin sekä näiden järjestelmien integroimista asiarekisterinä toimivaan tietojärjestelmään. Missä määritellään riittävät metatiedot? Lakitekstissä ei kuitenkaan tällaista vaatimusta yhdestä asiarekisteristä ole, vaan 24§ vastaa sisältönsä puolesta nykykäytäntöä kuitenkin niin, että 26 § huomioiden myös palvelujen rekisteröinti tulisi suorittaa asiarekisterissä. Jää epäselväksi, pitääkö rekisteröidä vain yhteen järjestelmään ja toisaalta, miten asiakirja muodostuu ilman asian käsittelyä.

Rekisteröintivelvoitteen ulottaminen palveluihin ja erilaisiin tietokantoihin ja rekistereihin on niin haasteellista toteuttaa tämän lain voimaantulon puitteissa, että tästä vaatimuksesta tulisi luopua. Ei ole tarkoituksenmukaista pyrkiä uudistamaan kaikkea kerralla, sillä tiedonhallintayksikölle muutenkin tulee lakiesityksen mukaisesti valtavasti uusia velvoitteita, jotka vaativat mittavaa lisäresursointia. Sen sijaan kuvaus siitä, mitä tietoa tietokannoissa ja rekistereissä on, on hyvä kuvata lakiesityksen 10§ esitetyn mukaisesti.

Asiakirjan saapumistavan rekisteröinnissä pitäisi huomioida myös sähköiset palveluväylät. Ehdotetaan, että merkitään saapumistavaksi ainoastaan ”sähköinen” ja ”analoginen”.

Tietoaineistojen hallinta palveluja tuottaessa vaatii selkeämpää kuvausta siitä, miten asiankäsittely erotetaan palvelun tuottamisesta ja ”palvelun tuottamisen” käsitteen avaamista. Tarkoitetaanko ”palvelun tuottamisella” kuitenkin data-aineiston hallinnointia? Pitäisikö tällöin käsite muuttaa digitaalisten (tai sähköisten) palvelujen tuottamiseksi? Vaatii palvelukartan ja palveluprosessien kuvaamisen ja suhteuttamisen tiedonhallintamalliin, kuten 10§ esitetäänkin sekä käytössä oleviin

tietojärjestelmiin mahdollisesti muutoksia toiminnallisuuksiin. Olennainen kysymys on, miten tiedonhallintayksiköiden resurssit ja osaaminen tämän toteuttamiseksi varmistetaan käytännössä.

Esitetään harkittavaksi, että poistetaan 26§ 2 momentti.

11. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 7 Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa (pykälät 27-31 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Velvoite säilyttää tietoaineisto vain sähköisessä muodossa on useimmiten mahdollista toteuttaa esitetyllä tavalla ja varsinkin, jos digitointiin saadaan laatukriteerit ja ohjeet, mutta asettaa haasteita sellaisille analogisessa muodossa oleville tietoaineistoille, joiden skannaaminen on hankalaa perustoimistokäytössä olevilla laitteilla. Tällaisia aineistoja ovat mm. sidokset, niteet ja muutoin eri tavoin yhteen liitetyt aineistot. Lisäksi velvoite on suhteutettava EU-lainsäädäntöön, vrt. tilanteet, joissa komissio edellyttää asiakirjojen säilyttämistä paperilla.

Vastuukysymykset usean viranomaisen välisessä tietojen luovuttamisessa on selkeytettävä. Ministeriöille on tulossa uusia tehtäviä, jotka pitää resursoida. Tätä ei kuitenkaan ole huomioitu taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa.

29 §:ssä otetaan tarkasti kantaa rajapintojen luonteeseen: tätä ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista säätää laissa. Hyviä käytäntöjä voitaisiin ohjata muulla tavoin, esimerkiksi suosituksin. Lakitekstissä voisi olla hyvä korostaa, että kyse on linjauksista eikä rajapinnan yksityiskohtiin puuttumisesta.

12. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 8 Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi (pykälät 32-38 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

On sinänsä kannatettavaa, että säilytysaikojen määrittelyssä pyritään yhteismitallisuuteen. Arkistolain 8§ mukaan arvonmääritys kuuluu viranomaiselle tälläkin hetkellä ja Kansallisarkisto määrää tietojen pysyvistä säilyttämisestä, mikä takaa yhdenmukaiset käytännöt. Lakiehdotuksesta ei kuitenkaan käy selvästi ilmi, miten jatkossa tiedonhallintayksikkö saa päätöksen tietoaineistojen arkistoinnista, ja toisaalta, tehdäänkö elinkaaripäätös vain pysyvästi säilytettävistä tietoaineistoista vai myös määräajkaisesti säilytettävistä tietoaineistoista. Mikä on elinkaaripäätösten suhde nykykäytännön mukaiseen seulontaesitykseen?

Lakiesityksen 33§ mukaisessa tietoaineistojen arkistointitarpeen määrittämisessä keskitytään tilastotietoon ja toisaalta viranomaisen toiminnan ylätasoon kuvaavan tietoaineiston ensisijaisuuteen ja jätetään huomioimatta mm. historiantutkimukselle oleellisen, yksilöä koskevan monimuotoisen muistitiedon säilyminen osana kulttuuriperintöä monimuotoisen tutkimuksen lähdeaineistona.

Mitä tulee lakiehdotuksen käsitteisiin ”säilyttäminen” ja ”arkistointi”, Opetushallitus katsoo, että näitä ei avata riittävän selkeästi. Lisäksi lakiesityksen perusteluista ei käy millään tavalla ilmi, miksi vakiintuneita käsitteitä ollaan näin perustavalla tavalla muuttamassa. Opetushallitus korostaa, että lakiesityksen mukainen, pohjoismaisesta arkistoparadigmasta poikkeava tapa jaotella tietoaineiston käyttö viranomaisen ”säilyttämiseen” (aktiivivaihe) ja tämän jälkeiseen ”arkistointiin” (passiivivaihe) on keinotekoinen, eikä istu suomalaisen asianhallinnan todellisuuteen.

Esimerkiksi 36§:ssa kuvattu tietoaineistojen siirtäminen arkistoon herättää kysymyksen siitä, että arkistoidaanko tietoa myös viranomaisen tietojärjestelmiin vai onko tämä jatkossa vain säilyttämistä? Millä perusteella nämä voidaan erottaa toisistaan, kun käytännössä aineistoa voidaan käyttää sekä viranomaisen alkuperäisessä käyttötarkoituksessa että tutkimuskäytössä? Myös, mikäli tiedonhallintayksiköt toimisivat jatkossa myös arkistoina viranomaisina, tietoaineisto pirstaloituisi ja sen käyttö vaarantuisi merkittävästi. Opetushallitus katsookin, että arkistointia ei pidä hajauttaa lakiesityksessä esitetyllä tavalla, vaan pitäisi päinvastoin kehittää keskitettyä kansallista arkistopalvelua asiantuntijaviranomaisena toimivan Kansallisarkiston johdolla.

Ongelmallista on myös 36§ mukainen esitys siitä, että tiedonhallintayksikkö määritteli itsenäisesti ne tietorakenteet ja tiedostomuodot, joissa aineistot siirretään arkistoon, sillä tämä on omiaan aiheuttamaan vaikeuksia tiedon siirroissa (vrt. vastaavat ongelmat rajapintojen määrittelyn suhteen). On myös kestävä ajatus, että arkistoitavalla aineistolla ei olisi yhtenäisiä, standardoituja tiedostomuotoja, joilla pystytään luotettavalla tavalla takaamaan tiedon pitkäaikaissäilyttäminen.

13. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 9 Erinäiset säännökset (pykälät 39-40 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Tiedonhallintamallin laatimiselle asetettu aika (15 kk lain voimaantulosta perusteluosiossa mutta 12 kk lakitekstissä) on aivan liian tiukka. Vaikka tiedonhallintayksiköt pystyisivätkin toimimaan annetun aikataulun puitteissa, pystyisikö tiedonhallintalautakunta tuottamaan elinkaari päätöksiä vastaavasti? Edelleen, tälläkin perusteella Opetushallitus katsoo, että elinkaari päätösten tekeminen tiedonhallintalautakunnassa ei ole realistinen vaihtoehto, vaan elinkaari päätökset pitäisi tehdä tiedonhallintayksikön esityksestä Kansallisarkistossa, kuten tähänkin asti.

Lisäksi 40§ 3 momentti tarkoittaisi sitä, että tähän mennessä annetut säilytysaikapäätökset kumottaisiin ja tehtäisiin uusi elinkaari päätös. Opetushallitus kyseenalaistaa tällaisen menettelyn tarpeellisuuden ja toteaa, että pikemmin pitäisi olla niin, että elinkaari päätöksiä tehtäessä otetaan huomioon jo annetut seulontapäätökset ja sovitetaan uudenmallisen tiedonhallintamallin tietosisältöä näihin jo tehtyihin päätöksiin. Tämänkin valossa, perustellun ja kokonaisvaltaisen elinkaari päätöksen varmistamiseksi olisi elinkaari päätöksen tekeminen vastuutettava jatkossakin Kansallisarkistolle

14. Muut huomiot

Muodollisella tasolla lain valmistelun kiire näkyy perusteluosion kielioppi- sekä asiavirheissä, lisäksi käytettävien käsitteiden määrittelyissä on puutteita.

Sisällöllisesti laissa pyritään muuttamaan liian paljon liian nopealla aikataululla, ja vastuiden hajauttaminen esitetyllä tavalla on omiaan lisäämään epäyhtenäisyyttä, eikä siten edistä lain tavoitteita. Jotta muutoksessa olisi mahdollisuus onnistua, tarvitaan VM:n taholta myös selkeää resursointia muutoksen läpivientiin sekä erilaisten työkalupakkien muodossa että konkreettisesti kanavoimalla rahoitusta tiedonhallintayksiköille. Lain vaatimusten toteuttaminen vaatii henkilöstön kouluttamista. Sen onnistumiseksi ehdotetaan yhtenäistä koulutusmateriaalia ja esim. yhteisiä webinaareja. Yhtenäinen materiaali vähentää työtä ja kustannuksia, joita tämä laki väistämättä tuo organisaatioille.

Laissa ei ole myöskään tuotu esille kansalaisnäkökulmaa, ja myös tämä näkökulma tulisi huomioida.

Vaikutusten arviointi

Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen:

Tiedonhallinnan suunnittelun ja kuvaamisen vaikutusten arvioinnissa ei oteta tarpeeksi huomioon käytännön reunaehtoja. Esim. tiedonhallintaa koskevien kuvausten toteuttaminen vaatii usein suurempaa panostusta kuin mitä tässä on arvioitu. Lisäksi tiedonhallintamallin ylläpito on työlästä, eikä ylläpito näkökulmaa ole erikseen huomioitu.

Lakiesityksen esittämät muutokset viranomaisen asiakirja- ja tiedonhallintaan ovat niin merkittäviä, että vaikutusten arviointi tulisi tehdä uudelleen laaja-alaisen kuulemisen kautta.

Tietoturvallisuus:

Ehdotetut velvoitteet lisäävät kustannuksia ja vaativat henkilöresursseja, mikä olisi syytä myös arvioida tarkemmin.

Asian ja palvelujen tiedonhallinta:

Opetushallitus ei kannata hallintoasiain rekisteröintitavan mukaisen rekisteröintivelvoitteen ulottamista myös tietokannoissa ja rekistereissä oleviin tietoaaineistoihin, sillä tämän toteuttaminen on käytännössä usein haastavaa, ja johtaa siihen, että tietoja säilytetään kahdessa eri tietojärjestelmässä. Ehdotus siis lisäisi merkittävästi kustannuksia ja hankaloittaisi masterdatan hallintaa.

Käsitteiden horjuvuuden vuoksi hiukan on epäselvää, mitä ovat ei-asiankäsittelyssä syntyvät tietoaaineistot, samalla kun viitataan palvelu- ja tukitoimintoihin. Valtionhallinnossa nämä on toteutettu monelta osin yhteisissä tietojärjestelmissä (Esim. Kieku, Rondo): kenen vastuulla näissä olevan tietoaaineiston hallinta esitetyllä tavalla on?

Tietoaaineistojen luovuttaminen ja sähköinen luovutustapa:

Miten digitoinnin lopputulos saadaan validoitua? Sovellettaanko suoraan nyt arkistoinnille asetettuja digitoinnin laatuvaatimuksia, vai tulee uudet vaatimukset? Jos digitointi joudutaan tilaamaan palveluna, tämä lisää huomattavasti tiedonhallintayksikön kustannuksia.

Tietoaaineistojen säilyttäminen ja arkistointi:

Velvoite säilyttää tietoaaineisto vain sähköisessä muodossa edellyttää, että digitointiin saadaan laatuvaatimukset ja ohjeet sekä asettaa haasteita sellaisille analogisessa muodossa oleville tietoaaineistoille, joiden skannaaminen on hankalaa perustoimistokäytössä olevilla laitteilla. Tällaisia aineistoja ovat mm. sidokset, niteet ja muutoin eri tavoin yhteen liitetyt aineistot. Lisäksi säilyttäviin

tietojärjestelmiin mahdollisesti kohdistuvat tekniset muutostarpeet tiedon eheyden tai tietoturvan takaamiseksi lisäävät kustannuksia.

Analogisen asiakirja-aineiston käsittelyä ei huomioida tarpeeksi, vaan esitys keskittyy pelkästään sähköiseen toimintaympäristöön. Arkistoitavan tietoaineiston määrittelyssä ei ole huomioitu kulttuuriperintönäkökulmaa tarpeeksi laaja-alaisesti.

Koska tiedonhallintalautakunnan tehtäviin liittyvä vaikuttavuuden arviointi on jäänyt kokonaan tekemättä, on epäselvää, miten lautakunta voisi suoriutua tiedonhallintaan liittyvästä ohjauksesta mukaan lukien em. digitoinnin laatukriteerien määrittelemisen.

Miten säilyttäminen veloitetaan valtion yhteiskäyttöisissä tietojärjestelmissä, erityisesti talous- ja henkilöstöhallinnon osalta? Vrt. mm. palkkakortteja pitää säilyttää 50 vuotta, ja tähän asti säilyttämisvelvollisuus on ollut kullakin viranomaisella itsellään.

Muuta huomioitavaa:

Kaiken kaikkiaan vaikutusten arviointia ei ole tehty tarpeeksi laaja-alaisesti eikä käytännön tasot huomioiden. Esityksen tavoitteet ovat edelleen kannatettavat, mutta olisi syytä arvioida, kuinka paljon kannattaa pyrkiä muuttamaan kerralla. Nyt pyritään liian nopealla aikataululla muuttamaan liian monta asiaa yhdellä kertaa.

Rihu Kaisa
Opetushallitus